

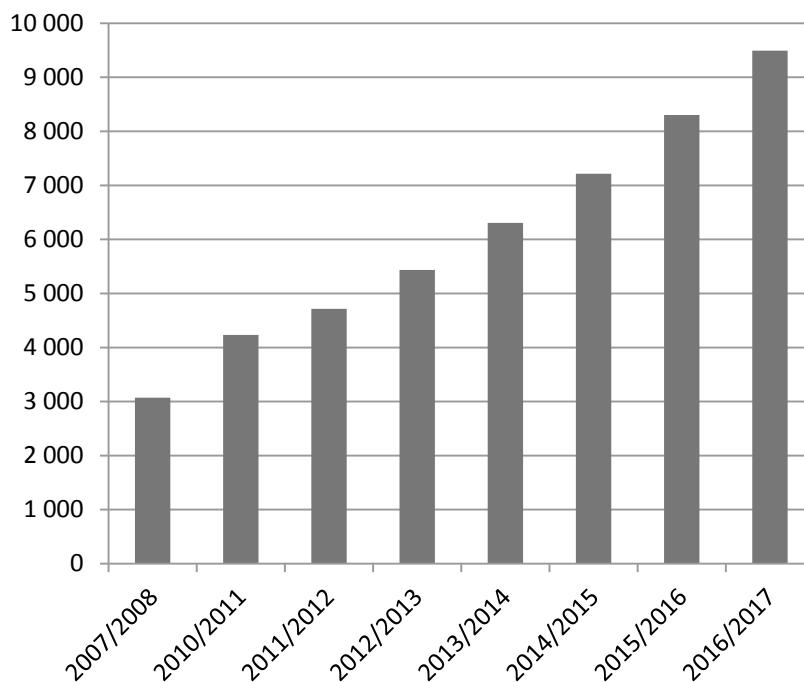
3. Cizinci vzdělávající se v ČR podle druhu vzdělávacího zařízení

3.1 Mateřské školy

Podle údajů MŠMT navštěvovalo ve školním roce 2016/2017 mateřskou školu v České republice celkem 362 653 dětí. Podíl dětí-cizinců činil 2,6 % neboli 9 494 z celkového počtu, z čehož 5 971 dětí (62,9 %) připadalo na cizince z evropských zemí (z toho 2 712 na cizince z členských zemí EU). Děti mající státní občanství jiných zemí (mimo Evropu) se na celkovém počtu dětí-cizinců v mateřských školách podílely s 37,1 %.

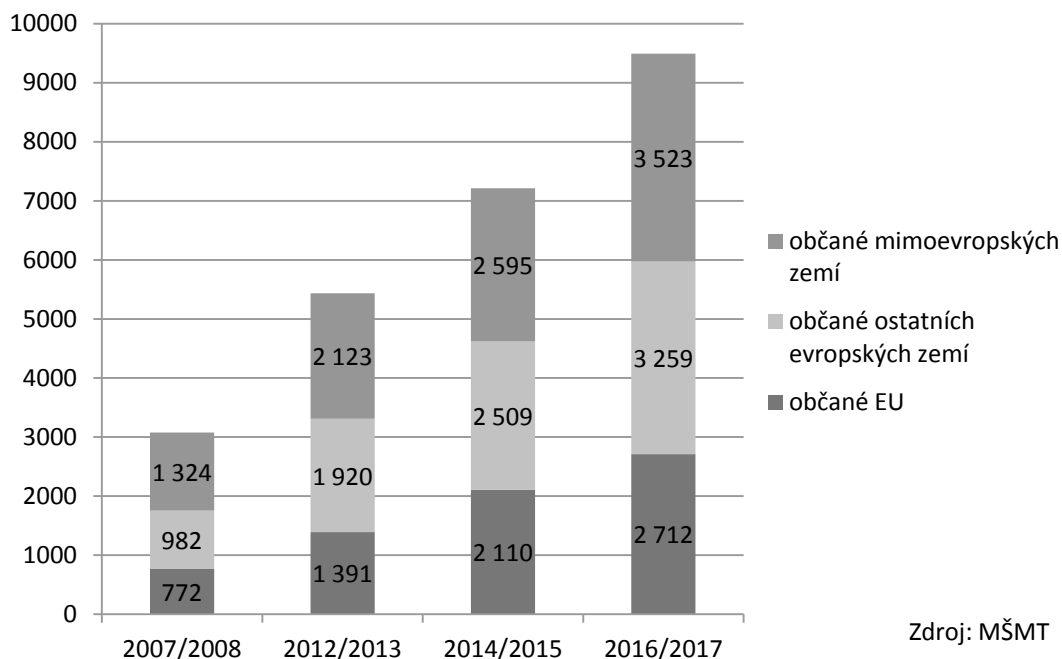
Srovnáme-li uvedené počty s předchozím obdobím, je zřejmé, že oproti školnímu roku 2015/2016 došlo u všech zmíněných skupin cizinců k meziročnímu nárůstu. Celkový počet cizinců navštěvujících mateřskou školu tak meziročně vzrostl o 14,4 p. b. Nejvyšší meziroční přírůstek (o 17,6 p. b.) byl zaznamenán u skupiny cizinců z mimoevropských zemí. Celkově vzrostl počet cizinců z třetích zemí (tj. všech cizinců mimo EU-28) meziročně o 16,5 p. b.

Graf 3: Vývoj počtu cizinců v mateřských školách ve školních letech 2007/2008 - 2016/2017

Podíváme-li se na dostupné statistické údaje z hlediska dlouhodobější retrospektivy, je vidět, že v období uplynulých 10 let se počty dětí-cizinců navštěvujících některou z mateřských škol na území ČR zvýšily více než třikrát (z 3 078 ve školním roce 2007/2008 na 9 494 ve školním roce 2016/2017), přičemž za celé sledované období markantněji vzrostly počty cizinců z evropských zemí (z 1 754 na 5 971, tj. 3,4 krát). Oproti tomu počty cizinců ze zemí mimo Evropu vrostly pouze mírněji (z 1 324 na 3 523, tj. 2,7 krát).

Graf 4: Cizinci v mateřských školách ve školních letech 2007/2008 -2016/2017 z hlediska státní příslušnosti (vybraných skupin zemí)

Z hlediska složení podle státního občanství převažují mezi dětmi-cizinci v mateřských školách cizinci z třetích zemí, kteří ve školním roce 2016/2017 tvořili 71,4 % z celkového počtu cizinců navštěvujících mateřské školy. Jde zejména o občany Vietnamu (26,9 % z celkového počtu cizinců v mateřských školách ve školním roce 2016/2017), Ukrajiny (23,7 %) a Ruska (6,2 %). Mezi cizinci ze zemí EU převažují občané Slovenska (18,1 %).

Během uplynulých 10 let je vidět významný početní nárůst zejména u občanů Ukrajiny. Počet těchto státních příslušníků vzrostl z necelých 600 ve školním roce 2007/2008 na 2 254 ve školním roce 2016/2017.

Drtivá převaha dětí-cizinců v mateřských školách (93,7 %) pobývá v ČR na základě uděleného povolení k trvalému pobytu.

3.2 Základní školy

Z údajů MŠMT vyplývá, že ve školním roce 2016/2017 bylo v České republice evidováno celkem 906 188 žáků základních škol. Cizinci se na tomto počtu podíleli s 2,2 %. Celkem 6 549 (tj. 32,4 % z celkového počtu 20 237 cizinců) připadalo na žáky mající občanství některé členské země EU. Zbytek, tj. 13 688 osob reprezentovali cizinci z třetích zemí, z nichž větší část, 7 791, pocházela z Evropy (mimo EU).

Na základě meziročního srovnání je patrné, že celkový počet cizinců-žáků základních škol ve školním roce 2016/2017 výrazně vzrostl. Na celkovém meziročním zvýšení, o 10,7 p. b., se významnou měrou podílel růst počtu cizinců ze třetích zemí. Tato skupina cizinců-žáků základních škol vzrostla o 1 272

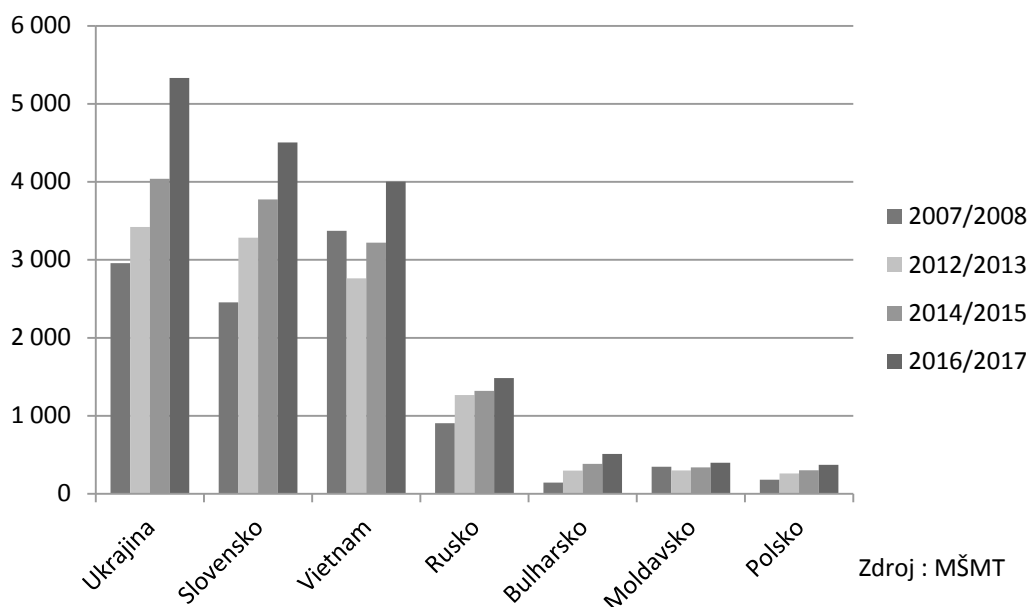

osob. Oproti tomu počet cizinců ze zemí EU-28 se v období 2015/2016 - 2016/2017 navýšil pouze o 684 osob.

Podíváme-li se zpětně na delší časové období (posledních deseti let), je vidět, že od školního roku 2007/2008 počet cizinců na základních školách markantně vrostl (z 12 963 osob na 20 237 osob ve školním roce 2016/2017). Zvýšil se tak i podíl cizinců z celkového počtu žáků na základních školách, a to z 1,5 % na 2,2 %. Stejně jako v případě dětí-cizinců navštěvujících mateřské školy, byl i u žáků základních škol zaznamenán výraznější nárůst ve skupině cizinců ze třetích zemí. Mezi školními roky 2007/2008 – 2016/2017 počet těchto žáků vzrostl o 41,7 p. b. (tj. o 4 031 osob) Oproti tomu skupina žáků-cizinců majících občanství některé země EU se početně navýšila pouze o jednu čtvrtinu. Podíl cizinců z třetích zemí na celkovém počtu cizinců-žáků základních škol v ČR se však ve sledovaném období snížil, a to z 74 % ve školním roce 2007/2008 na 67,6 % ve školním roce 2016/2017.

Obdobně jako u skupiny dětí navštěvujících mateřské školy, i mezi cizinci-žáky základních škol převažují občané třetích zemí. Nejvyšší podíly mají občané Ukrajiny (26,3 % z celkového počtu cizinců navštěvujících základní školu), Vietnamu (19,8 %) a Ruska (7,3 %). Mezi příslušníky zemí EU-28 jsou nejvíce zastoupenou skupinou občané Slovenska (22,3 %). Z níže uvedeného grafu je patrný početní vývoj cizinců-žáků základních škol podle vybraných státních občanství od školního roku 2007/2008. S výjimkou Vietnamců a Moldavanů, u nichž je zřejmý pokles v období hospodářské krize, přetrvávající až do roku 2013, počty příslušníků ostatních uvedených státních občanství kontinuálně rostly.

Graf 5: Cizinci-žáci základních škol podle vybraných státních občanství - vývoj od školního roku 2007/2008

Poněkud nižší je u cizinců navštěvujících základní školu zastoupení těch, kteří v ČR získali trvalý pobyt. Zatímco u předchozí skupiny (cizinců v mateřských školách) dosahoval tento podíl více než 90 %, mezi cizinci-žáky základních škol činil tento podíl ve školním roce 2016/2017 jen 76,9 %.

3.3 Střední školy

Ve školním roce 2016/2017 bylo podle údajů MŠMT na středních školách v České republice evidováno celkem 424 805 žáků, z nichž 9 063 (2,1 %) připadalo na cizince. Mezi cizinci-žáky středních škol převažují občané třetích zemí, jejichž počet dosáhl v uvedeném školním roce 6 642 osob, neboli 73,3 % z celkového počtu cizinců-žáků středních škol (většinu z těchto cizinců, 4 046 osob, reprezentovali občané evropských zemí nepatřících do EU). Dohromady 2 421 osob (neboli 26,7 % z celkového počtu cizinců-žáků středních škol) pak připadalo na občany EU-28.

Z meziročního srovnání je patrné, že celkový počet cizinců-žáků středních škol ve školním roce 2016/2017 mírně vzrostl, a to z 8 763 osob na 9 063 neboli o 3,4 p. b. Na tomto zvýšení se nejmarkantněji podílela skupina cizinců-třetizemců, pocházejících z evropských zemí (tzn. Evropanů z nečlenských zemí EU), jejichž počet se meziročně navýšil o 8 p. b. Oproti tomu skupina cizinců z mimoevropských zemí se početně meziročně snížila o 3,8 p. b. Počet občanů zemí EU-28 pak mírně meziročně vzrostl, a to z 2 317 osob na 2 421 osob, neboli o 4,5 p. b.

Z retrospektivního pohledu za delší časové období je vidět, že během uplynulých deseti let se počty cizinců studujících na našich středních školách viditelně navýšily. Od školního roku 2007/2008, kdy bylo evidováno celkem 6 317 cizinců-žáků středních škol, vzrostl jejich počet v uplynulém školním roce na více než devět tisíc, přičemž podíl cizinců z celkového počtu žáků na středních školách se zvýšil z 1,1 % na 2,1 %. Výrazný nárůst byl zaznamenán zejména u skupiny cizinců ze třetích zemí, a to největší u skupiny cizinců z evropských zemí mimo EU-28. U posledně zmíněné skupiny činil během uplynulého desetiletého období tento nárůst téměř 1 600 osob. Viditelný nárůst je rovněž patrný u žáků středních škol-občanů členských zemí EU-28, kde počty těchto žáků vzrostly o 55 p. b. (z 1 566 na 2 421).

Stejně jako u předchozích skupin žáků, tj. žáků mateřských a základních škol, převažují i mezi cizinci na středních školách občané třetích zemí, a to Ukrajiny, Vietnamu, a Ruska. Ve školním roce 2016/2017 reprezentovali cizinci z těchto tří zemí celkem 59 % z celkového počtu cizinců studujících střední školu v ČR. Mezi občany zemí EU-28 mají tradičně dominantní pozici občané Slovenska, na které ve školním roce 2016/2017 připadala bezmála pětina (19,6 %) z celkového počtu cizinců-žáků středních škol v ČR.

Nejvíce cizinců, více než třetina (35,4 %) z celkového počtu cizinců-žáků středních škol studovala ve školním roce 2016/2017 na gymnáziu. S odstupem následovaly střední školy zaměřené na ekonomiku a administrativu (11,3 %) a gastronomii, hotelnictví a turismus (10 %) - podrobněji viz tabulka 1.

Tabulka 1: Cizinci-žáci středních škol podle skupin oborů KKOV ve školním roce 2016/2017

skupiny oborů vzdělávání		v %
Informatické obory	351	3,9
Strojírenství a strojírenská výroba	541	6,0
Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	305	3,4
Stavebnictví, geodézie a kartografie	287	3,2
Zdravotnictví	246	2,7
Ekonomika a administrativa	1 023	11,3
Podnikání v oborech, odvětví	128	1,4
Gastronomie, hotelnictví a turismus	911	10,0
Právo, právní a veřejnosprávní činnost	282	3,1
Osobní a provozní služby	223	2,5
Obecně odborná příprava	382	4,2
Obecná příprava (gymnázia)	3 213	35,4
Umění a užité umění	348	3,8
Ostatní	825	9,1
Celkem	9 065	100

Pozn.: Jedná se o studia, ne o fyzické osoby
Zdroj: MŠMT

Celkem 73,5 % z celkového počtu cizinců-žáků středních škol mělo v minulém školním roce v ČR udělen trvalý pobyt, což je ve srovnání s cizinci-žáky mateřských škol výrazně méně (o 22,2 p. b.). Srovnáme-li odpovídající číslo za cizince-žáky základních škol, je rozdíl viditelně nižší a činí pouze 3,4 p. b.

3.4 Vysoké školy

V roce 2016 studovalo podle údajů MŠMT některou z vysokých škol v ČR celkem 311 383 studentů; z toho počet zahraničních studentů činil 43 622 osob a dosáhl tak 14 %. Největší část ze zahraničních studentů vysokých škol připadala na občany Evropské unie, kteří tvořili 26 135 osob, tj. 60 %. Občané třetích zemí reprezentovali čtyři desetiny (17 487) z celkového počtu zahraničních studentů vysokých škol v ČR.

Z hlediska meziročního srovnání je patrné, že celkový počet cizinců-studentů vysokých škol mezi roky 2015 – 2016 viditelně vzrostl, a to o 3,6 p. b. (tj. o zhruba 1 500 osob), přičemž skupina cizinců-občanů zemí EU-28 vzrostla pouze mírně, o 0,8 p. b. (o 196 osob), a skupina cizinců z třetích zemí zaznamenala růst o 8,1 p. b. (o 1 309 osob).

Během uplynulého desetiletého období je u cizinců studujících na vysokých školách v ČR patrný celkem dynamický vývoj. V roce 2007 dosahoval jejich počet jen 27 580, v následujícím roce se však již přehoupl přes 30 tisíc a rostoucí trend pokračoval i v dalších letech, včetně let ekonomické krize, až do roku

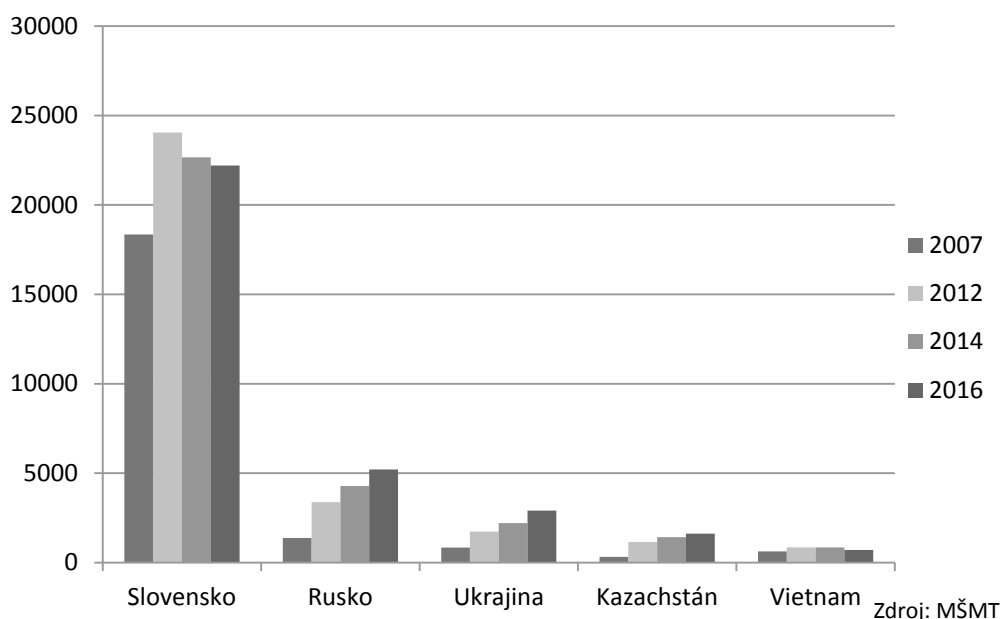
2016, kdy dosáhl zmíněných 43 622 osob. Ve srovnání s rokem 2007 tak v loňském roce studovalo na českých vysokých školách o zhruba 16 tisíc zahraničních studentů více, což představuje zvýšení o 58,2 p. b.

Nadpoloviční většinu, 53,4 %, z celkového počtu cizinců-studentů vysokých škol, tvořily v roce 2016 ženy. Jejich podíl se tak od roku 2007 zvýšil o 2,2 p. b.

Zatímco počty zahraničních studentů-občanů zemí EU rostly jen do roku 2011, a poté do roku 2015 meziročně klesaly, počty studentů-cizinců ze třetích zemí rostly po celé sledované období. Na poklesu počtu cizinců ze zemí EU se významnou měrou podílel úbytek počtu studentů přicházejících ze Slovenska.

Z hlediska zastoupení zahraničních studentů podle státního občanství dominují mezi cizinci-studenty vysokých škol u nás stále občané Slovenska, jejichž počet dosáhl v roce 2016 celkem 22 200 osob. Počty studentů z dalších členských zemí EU nedosahují ani tisíce osob (v roce 2016 připadaly nejvyšší počty na Němce – 655 a občany Velké Británie – 602). Mezi cizinci-studenty vysokých škol z třetích zemí převažovali v roce 2016 občané Ruska (5 906), Ukrajiny (2 908) a Kazachstánu (1 618), jejichž podíl činil dohromady 59,7 % z celkového počtu studentů-cizinců ze třetích zemí.

Graf 6: Cizinci-studenti vysokých škol podle vybraných státních občanství - vývoj od roku 2007

Z výše uvedeného grafu je patrné, že zatímco počty slovenských studentů v posledních letech (od roku 2012) klesají, počty studentů přicházejících z post-sovětských států (Ruska, Ukrajiny, Kazachstánu) kontinuálně rostou.

Drtivá většina zahraničních studentů studuje v ČR na veřejných vysokých školách. V roce 2016 studovalo na některé z českých veřejných vysokých škol celkem 37 795 zahraničních studentů, což představovalo 86,6 % z jejich celkového počtu. Nejvíce (8 636) zahraničních studentů studovalo na veřejných vysokých školách technické vědy a nauky, zdravotnické, lékařské a farmaceutické vědy a nauky

(8 044) a ekonomické vědy a nauky (7 708). Nejvyšší procentní zastoupení z celkového počtu všech studujících měli na veřejných školách cizinci v oboru Zdravotnictví, lékařské a farmaceutické vědy a nauky, kde jejich podíl dosáhl v roce 2016 26,3 %. Vyššího procentního zastoupení dosáhli zahraniční studenti rovněž v oborech Přírodní vědy a nauky (18,4 %) a Vědy a nauky o kultuře a umění (16,6 %). Podíváme-li se na cizince-studenty soukromých vysokých škol v ČR, je vidět, že nejvíce zahraničních studentů studuje v oborech Ekonomické vědy a nauky (470 v roce 2016) a Humanitní a společenské vědy a nauky (467). Nejvyšších podílů z celkového počtu studujících na soukromých vysokých školách pak dosahují cizinci v oborech Přírodní vědy a nauky (28,2 %) a Humanitní a společenské vědy a nauky (25,8 %).

Nejvíce cizinců, 20 407 z celkového počtu 43 622 cizinců studujících na vysokých školách v ČR, studovalo v roce 2016 presenční formu studia v bakalářském studijním programu. Naopak nejméně cizinců (11) bylo evidováno v distanční a kombinované formě studia, v magisterském studijním programu.

Celkem 6 354 neboli 14,6 % z celkového počtu zahraničních studentů vysokých škol v ČR připadalo v roce 2016 na samoplátce. V porovnání s rokem 2015 se jejich počet navýšil o 739 osob, přičemž podíl samoplátců vzrostl o 1,3 p. b. Nejvyšší počty zahraničních studentů platících za studium na vysoké škole u nás byly v roce 2016 zaznamenány v případě občanů Velké Británie (580, tj. 96,3 % z celkového počtu britských studentů vysokých škol u nás), Německa (475, neboli 72,5 %), Ruska (353, neboli 6,0 %), Indie (346, neboli 68,7 %) a Portugalska (326, neboli 93,4 %). Oproti tomu relativně nízké počty samoplátců připadají na občany Slovenska, kde v roce 2016 dosáhly pouze 0,5 % z celkového počtu Slováků studujících vysokou školu v ČR.

Z regionálního pohledu odpovídá zastoupení zahraničních studentů úměrně velikosti měst a počtu vysokých škol, které jsou na jeho území koncentrovány. Nejvíce zahraničních studentů tak bylo v roce 2016 registrováno v Praze, kde studovalo celkem 20 976 (48 %) z celkového počtu cizinců-studentů vysokých škol. Následovalo Brno s 13 343 (30,6 %) zahraničních studentů. Na dalších místech žebříčku se pak s odstupem umístily Olomouc (1 911 osob, tj. 4,4 % z celkového počtu zahraničních studentů VŠ), Ostrava (1 577 osob, čili 3,6 %), Hradec Králové (1 112, čili 2,5 %) a Plzeň (1 073, čili 2,5 %).